

Conexiuni familiale în contextul măsurii plasamentului – menținerea legăturilor de familie cu ajutorul tehnologiei digitale

Family Connections in the Context of the Placement measure – Maintaining Family Bonds with the Help of Digital Technology

Asist. univ. dr. **Ana-Maria Goldan***
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași
Facultatea de Drept

Cuvinte cheie: plasament, tehnologie, relații personale, familie.

Keywords: placement; technology; personal relationships; family.

1. Introducere

Secolul al XXI-lea este marcat de dezvoltarea tehnologiei și de promovarea inteligenței artificiale. Acest nou context socio-cultural se caracterizează prin utilizarea instrumentelor digitale în viața de zi cu zi, inclusiv în mediul familial. Prin urmare, au apărut diverse preocupări legate de influența pe care tehnologia digitală o are asupra vieții de familie, în contextul măsurii plasamentului. În cele ce urmează, vom expune câteva idei generale privitoare la efectele juridice generate de impactul tehnologiei asupra relațiilor de familie, pe durata instituirii măsurii plasamentului. Astfel, va fi analizată capacitatea părinților de a menține legături personale cu minorul precum și posibilitatea pe care le-o oferă tehnologia de a le insufla acestora sentimente de siguranță, încredere și dragoste. Totodată, vom analiza dacă noile tehnologii subminează însăși respectarea principiului interesului superior al copilului.

2. Tehnologia digitală, un panaceu al măsurilor de protecție specială?

Dintre toate instituțiile existente în dreptul actual, familia a avut, probabil, cel mai mult de suferit, cel puțin în ultimii ani, din pricina reglementărilor controversate în domeniu. Astfel, putem afirma, fără teama de a greși, că instituția familiei se află pe nisipuri mișcătoare¹. Concomitent cu evoluția familiei se înmulțesc și instrumentele de comunicare², aspect susținut de mize economice și legislative mari. În prezent, tehnologia digitală a ajuns să înlocuiască, modest, tipul cognitiv al muncii oamenilor, nefiind vorba despre un adevărat schimb, întrucât digitalizarea se află, deocamdată, în perioada „adolescenței”. Toate aceste schimbări au la bază setea de cunoaștere a omului contemporan, asociată cu nevoia de a acumula experiență. Întrucât omul este o ființă socială, influența tehnologiei digitale și informaționale se va manifesta și asupra vieții sale sociale, fie că vorbim despre relații maritale sau filiale. Copiii, axul central al vieții de familie, reprezintă o țintă privilegiată, deoarece ei folosesc aceste noi instrumente de comunicare în mod intens și timpuriu, inclusiv în sfera educațională³. Este de notorietate faptul că, în prezent, tehnologia are ca efect simplificarea accesului la educație, la diverse materiale necesare în procesul educațional precum și faptul că, presupune ca tinerii să-și dezvolte un ritm propriu de învățare.

Aparte de avantajele tehnologiei în procesul educațional spunem că, utilizarea ei poate contribui și la diversificarea modurilor concrete prin care se exprimă legăturile de familie, în special în timpul măsurii plasamentului, respectiv a modificării locuinței minorului. Potrivit art. 399 C. civ. român, „în mod excepțional, instanța de tutelă poate hotărî plasamentul copilului la o rudă sau la o altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire. Acestea exercită drepturile și îndatoririle care revin părinților cu privire la persoana copilului. Instanța stabilește dacă drepturile cu privire la bunurile copilului se exercită de către părinți în comun sau de către unul dintre ei”. Măsura

---

* e-mail: maria.goldan@uaic.ro.

¹ A.-M. Goldan, *Relații maritale și filiale în dreptul privat comparat*, Ed. Universul Juridic, București, 2020, p. 23 și urm.

² François Régnier, *Tehnologie numérique et impact socioculturel*, în Hegel, 2012, vol. 1, nr. 1, pp. 23-27, DOI 10.3917/heg.021.0023.

³ M. Capriș, *L'internet, espace de l'éducation interculturelle dans l'Union Européenne*, Ed. Lumen, Iași, 2009, p. 45.

plasamentului are caracter temporar⁴, motiv pentru care legiuitorul român s-a gândit la păstrarea, pe cât posibil, a relațiilor de familie. În acest sens, amintim că părintele firesc are dreptul, în continuare, de a consimți la adopția copilului⁵, respectiv dreptul de a păstra legături personale cu minorul, dacă instanța decide că este în interesul superior al acestuia din urmă⁶. Totodată, potrivit art. 17 din Legea nr. 272/2004 „copilul are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu părinții, rudele, precum și cu alte persoane față de care copilul a dezvoltat legături de atașament”. În continuare, în cadrul art. 18 din Legea nr. 272/2004 se precizează concret și modalitatea de desfășurare a relațiilor personale cu minorul, acestea putând consta într-o serie de întâlniri periodice sau vizite precum și în „corespondență ori altă formă de comunicare cu copilul”.

Din analiza celor expuse mai sus, observăm astfel că, sistemul juridic din România prevede o ajustare a legăturilor familiale, fără a indica expres spațiile socio-digitale. În acest sens, este necesar să înțelegem modul de organizare a corespondenței digitale, în contextul măsurii plasamentului, și felul în care tehnologia structurează legăturile de familie. Fără a prezice intensitatea legăturilor construite deducem că tehnologia digitală contribuie la menținerea și dezvoltarea relațiilor dintre părinți și copii. Totuși, conexiunile la distanță depind de experiențele anterioare ale familiei, de traseul pe care îl va avea copilul asupra căruia s-a instituit măsura plasamentului, precum și de alegerile negociate de a menține relația sau, dimpotrivă de a o repudia.

În prezent, măsura plasamentului nu mai presupune protejarea copilului și, implicit, repudierea familiei, ci integrarea acesteia în măsura de protecție⁷. Potrivit art. 58 din Legea nr. 272/2004 se prevede faptul că, obiectivul planului individualizat de protecție este reprezentat de reintegrarea copilului în familie. Acest nou parteneriat presupune, în practică, exercitarea unei pseudo-autorități părintești cu privire la actele importante, respectiv menținerea legăturilor familiale. Întrucât sunt situații în care se exercită și un drept de vizită, unii specialiști au conchis că o astfel de conlucrare poate presupune și dificultăți⁸. Autoritatea părintească va fi greu de exercitat întrucât va presupune o împărțire inechitabilă a responsabilităților, în cadrul căreia unii preiau sarcinile zilnice, iar alții se mulțumesc cu vizite și legături digitale. Acest parteneriat îmbracă, în realitate, forme nuanțate care se bazează pe o descalificare a părinților și pe o implicare activă a profesioniștilor. Intervenția tehnologiei digitale va conduce la o răsturnare a situației prestabilite, întrucât va presupune modificarea posibilităților de comunicare și va permite actorilor implicați să modeleze relațiile familiale, fără implicarea unor profesioniști. În acest sens, spunem că părinții, copiii aflați în plasament și frații acestora vor profita, în mod independent, de potențialul care le este oferit de tehnologie, pentru a fi, în continuare, o familie.

Grație tehnologiei, va avea loc o reînnoire a activităților colective și va rezulta o nouă modalitate de a construi și menține relațiile la distanță, în timpul măsurii plasamentului. Aceste practici vor fi adesea puse sub semnul întrebării de către juriști, întrucât principiile care guvernează dreptul familiei, în general, sunt comparate cu practicile instanțelor și cu temeiurile folosite de judecători în materie de corespondență digitală. Atunci când sănătatea și siguranța unui minor nu pot fi garantate, ori când educația și dezvoltarea sa fizică, emoțională, intelectuală și socială sunt compromise, judecătorul poate pronunța o decizie care să vizeze măsura plasamentului. Fiind o măsură excepțională, ea poate fi luată în considerare doar dacă există o necesitate dovedită. Sunt suficiente decizii ale instanțelor prin care ni se amintește despre importanța păstrării mediului familial, precum cauza R. împotriva Regatului Unit, nr. 10496/83, cauza Olsson împotriva Suediei, nr. 10465/83 ori cauza Barnea și Căldăraru împotriva Italiei, nr. 37931/15. Într-adevăr, pentru un părinte și copilul său, a fi împreună reprezintă un element fundamental a vieții de familie.

---

⁴ Art. 62 Legea nr. 272/2004.

⁵ Art. 66 alin. (4) din Legea nr. 272/2004.

⁶ Art. 14 din Legea nr. 272/2004.

⁷ Jacques Bourquin, *Genèse de l'ordonnance du 23 décembre 1958 sur l'enfance en danger*, în *Revue d'histoire de l'enfance irrégulière*, 2007, pp. 151–164, DOI: <https://doi.org/10.4000/rhei.3013>.

⁸ Mirca Madianou, *Smartphones as Polymedia*, în *Journal of Computer-Mediated Communication*, vol. 19, nr. 3, 2014, pp. 667-680, DOI: <https://doi.org/10.1111/jcc4.12069>.

În situația în care instanța va decide asupra măsurii plasamentului, legăturile de familie pot fi mutate, în mare parte, în mediul online. Astfel de legături pot fi preexistente sau pot fi activate ca urmare a despărțirii, prin achiziționarea unui echipament specific (un telefon sau un ceas inteligent, cu ajutorul căruia copilul să poată menține legătura cu familia sa). Versatilitatea instrumentelor de comunicare va face posibilă ajustarea relațiilor personale, acestea variind de la o formă de co-prezență continuă până la schimburi ocazionale de informații. Nu trebuie să ometem faptul că, măsura de protecție se va institui, rareori, la inițiativa minorului. În consecință, el va trebui să își însușească noul statut, să înțeleagă riscul sau pericolul prin care a trecut, respectiv să accepte schimbarea mediului. Această muncă psihosocială, care îi revine copilului aflat în plasament, va fi susținută și de munca specialiștilor. De cele mai multe ori, însă, expertiza profesionistului este departe de cea a minorului. De aici va începe o nouă etapă în care, profesionistul trebuie să își facă loc în viața minorului. Când se va crea relația educațională, minorii vor putea împărtăși sentimentele pe care le au și vor fi sensibili la respectarea măsurii de protecție. Dacă, dimpotrivă, măsura plasamentului este privită de către copil precum o constrângere, el va încerca să păstreze legăturile familiale, prin orice mijloace posibile, chiar dacă acest lucru i-ar afecta situația. Copilul arată astfel că, locul actual pe care îl ocupă este unul temporar.

3. Concluzii

În concluzie, pentru a construi o distanță echitabilă între măsura plasamentului și relațiile de familie, este important ca fiecare să rămână la locul său și să-și asume rolul. Astfel de practici de corespondență digitală, în contextul plasamentului, solicită instituirea unui nou cadru legal prin care să se reglementeze organizarea și funcționarea autorității părintești.

Legiuitorul trebuie să pună în discuție dreptul de corespondență digitală în economia generală a măsurii plasamentului, precum și organizarea unei astfel de măsuri, respectiv situațiile în care principiul interesului superior al copilului ar fi afectat. Această reglementare informală a utilizărilor digitale devine problematică, din pricina a două chestiuni: scopul instituirii măsurii plasamentului și exercitarea efectivă a autorității părintești într-o asemenea măsură. Scopul măsurii plasamentului este acela de a preveni dificultățile cu care se pot confrunta părinții în exercitarea responsabilităților, de a sprijini familiile și de a asigura, dacă este cazul, îngrijirea parțială sau totală a minorilor. Măsura plasamentului duce de cele mai multe ori la o slăbire a legăturilor de familie, la interpunerea unui terț și la separarea geografică, însă trebuie avută în vedere și reunirea familiei. Potrivit art. 8 și 9 din *Convenția europeană a drepturilor omului*, dreptul la menținerea relațiilor de familie reprezintă un drept interpersonal și fundamental, chiar și în contextul măsurii plasamentului. Prin urmare, dreptul la corespondență digitală devine o componentă esențială a dreptului de a menține relații de familie, întrucât generalizarea acestuia și diversitatea utilizărilor sale contribuie la întărirea legăturilor personale. Legea nu-i impune judecătorului să se pronunțe asupra acestui drept, drept urmare nici nu-i interzice să-l restrângă dacă interesul superior o cere. Putem spune că, într-o astfel de situație, principiul interesului superior al copilului reprezintă un panaceu al practicii judiciare, în motivarea deciziei privitoare la corespondența digitală a minorului aflat în plasament. O a doua dificultate se referă la organizarea și punerea în aplicare a exercitării autorității părintești în cadrul unei măsuri de plasament. Într-adevăr, dacă instanța nu decide altfel, părinții își păstrează anumite drepturi și obligații, în ciuda instituirii măsurii de protecție. Aceștia împărtășesc cu terții autoritatea părintească și sunt încurajați să redobândească drepturile pierdute temporar. Ei pot păstra relațiile personale cu minorul, pot exercita un drept de vizită și astfel, pot redobândi relația filială de încredere și siguranță. Nu există urmă de îndoială că utilizarea corespondenței digitale, în contextul unei măsuri de protecție, va face parte, din ce în ce mai mult, din tabloul reflecțiilor juriștilor și ale practicienilor. Chiar dacă nu va conduce dezvoltarea propriu-zisă a relațiilor de familie, cu siguranță tehnologia va contribui, măcar, la construirea unei amintiri de familie.